

Radni list za učenike 2.5

Univerzalna deklaracija o ljudskim pravima (10. decembar 1948.)

Preambula

Budući da je priznanje urođenog dostojanstva te jednakih i neotuđivih prava svih članova ljudske porodice temelj slobode, pravde i mira u svijetu,
budući da je nepoštovanje i zanemarivanje ljudskih prava rezultiralo varvarskim postupcima koji vrijeđaju savjest čovječanstva i da je izgradnja svijeta u kojem će ljudska bića uživati slobodu govora i uvjerenja i biti pošteđena straha i nemaštine proglašena najvećom težnjom svih ljudi,
budući da je ljudska prava prijeko potrebno zaštititi vladavinom prava, kako čovjek ne bi morao pribjeći, kao krajnjem sredstvu, pobuni protiv tiranije i ugnjetavanja,
budući da je bitno promovirati razvoj prijateljskih odnosa među narodima,
budući da su narodi u Povelji Ujedinjenih naroda ponovno potvrdili svoju vjeru u fundamentalna ljudska prava, u dostojanstvo i vrijednost ljudske osobe i ravnopravnost muškaraca i žena i odlučili da promovišu društveni napredak i poboljšaju i uslove života u većoj slobodi,
budući da su se države članice obavezale da će u saradnji s Ujedinjenim nacijama osigurati opšte poštovanje i primjenu ljudskih prava i osnovnih sloboda,
budući da je opšte razumijevanje tih prava i sloboda ključno za puno ostvarenje te obaveze,

u ovom času, stoga,

Generalna skupština

proglašava

Univerzalnu deklaraciju o ljudskim pravima kao zajedničku tekovinu svih naroda i država, kako bi svaki pojedinac i svaki dio društva, imajući ovu Deklaraciju stalno na umu, podučavanjem i učenjem težili promovisanju ljudskih prava i sloboda i progresivnim domaćim i međunarodnim mjerama osigurali njihovo opšte i djelotvorno priznanje i poštovanje, kako među narodima država članica, tako i među narodima na područjima koja se nalaze pod njihovom jurisdikcijom.

Član 1.

Sva ljudska bića rađaju se slobodna i jednaka u dostojanstvu i pravima. Ona su obdarena razumom i sviješću pa jedna prema drugima treba da postupaju u duhu bratstva.

Član 2.

Svakome pripadaju sva prava i slobode utvrđene u ovoj Deklaraciji bez ikakve razlike u pogledu rase, boje kože, pola, jezika, vjere, političkog ili drugog uvjerenja, nacionalnog ili socijalnog porijekla, imovine, rođenja ili neke druge okolnosti. Nadalje, ne smije se praviti nikakva razlika zbog političkog, pravnog ili međunarodnog statusa zemlje ili područja kojemu neka osoba pripada, bilo da je to područje nezavisno, pod starateljstvom, nesamoupravno, ili mu je na neki drugi način ograničen suverenitet.

Član 3.

Svako ima pravo na život, slobodu i ličnu sigurnost.

Član 4.

Niko se ne smije držati u ropstvu ili odnosu sličnom ropstvu; ropstvo i trgovina robljem zabranjuju se u svim njihovim oblicima.

Član 5.

Niko ne smije biti podvrgnut mučenju ili okrutnom, nečovječnom ili ponižavajućem postupku ili kazni.

Član 6.

Svako ima pravo da ga se svuda pred zakonom priznaje kao osoba.

Član 7.

Svi su pred zakonom jednaki i svi imaju pravo na jednaku pravnu zaštitu, bez ikakve diskriminacije. Svi imaju pravo na jednaku zaštitu od bilo kojeg oblika diskriminacije kojim se krši ova Deklaracija, kao i od svakog podsticanja na takvu diskriminaciju.

Član 8.

Svako ima pravo na djelotvornu odštetu putem nadležnih domaćih sudova zbog djela kojima su povrijeđena njegova temeljna prava zajamčena ustavom ili zakonom.

Član 9.

Niko ne smije biti podvrgnut samovoljnom hapšenju, zatvaranju ili progonu.

Član 10.

Svako ima potpuno isto pravo na pravično i javno saslušanje od strane nezavisnog i nepristranog suda radi utvrđivanja njegovih prava i obaveza, i bilo koje kaznene optužbe protiv njega.

Član 11.

1. Svako optužen za krivično djelo ima pravo da se smatra nevinim dok se njegova krivica zakonski ne utvrdi u javnom postupku u kojem su mu pružene sve garancije za odbranu.

2. Niko ne smije biti proglašen krivim za krivično djelo počinjeno činom ili propustom koji, po domaćem ili međunarodnom pravu u času počinjenja nije bio predviđen kao kazneno djelo. Ne smije se odrediti ni teža kazna od one koja je bila primjenjiva u času kad je krivično djelo počinjeno.

Član 12.

Niko ne smije biti podvrgnut samovoljnom miješanju u njegov privatni život, porodicu, dom ili prepisku, niti napadima na njegovu čast i ugled. Svako ima pravo na pravnu zaštitu protiv takvog miješanja ili napada.

Član 13.

1. Svako ima pravo na slobodu kretanja i boravka u granicama bilo koje države.

2. Svako ima pravo napustiti svoju i bilo koju drugu zemlju i vratiti se u svoju zemlju.

Član 14.

1. Svako pred progonom ima pravo da traži i dobije utočište u drugim zemljama.
2. Na to se pravo ne može pozivati u slučaju progona koji su direktna posljedica nepolitičkih zločina ili djela protivnih ciljevima i načelima Ujedinjenih nacija.

Član 15.

1. Svako ima pravo na državljanstvo.
2. Niko ne smije biti samovoljno lišen svoga državljanstva niti mu se smije odreći pravo na promjenu državljanstva.

Član 16.

1. Punoljetni muškarci i žene imaju pravo na sklapanje braka i osnivanje porodice bez ikakvih ograničenja u pogledu rase, nacionalnosti ili vjere. Oni imaju ista prava prilikom sklapanja braka, u braku i tokom razvoda.

Član 17.

1. Svako ima pravo da posjeduje imovinu samostalno ili u zajednici s drugima.
2. Niko ne smije biti samovoljno lišen svoje imovine.

Član 18.

Svako ima pravo na slobodu mišljenja, savjesti i vjeroispovijesti; to pravo uključuje slobodu da se mijenja vjera ili uvjerenje i slobodu da se, bilo pojedinačno ili u zajednici s drugima, javno ili privatno, iskazuje svoja vjera ili uvjerenje podučavanjem, praktikovanjem, bogoslužjem i obredima.

Član 19.

Svako ima pravo na slobodu mišljenja i izražavanja. To pravo obuhvata slobodu neometanog zadržavanja mišljenja i slobodu traženja, primanja i širenja informacija i ideja putem bilo kojeg sredstva javnog informisanja i bez obzira na granice.

Član 20.

1. Svako ima pravo na slobodu mirnog okupljanja i udruživanja.
2. Niko se ne smije prisiljavati na pripadanje nekom udruženju.

Član 21.

1. Svako ima pravo da učestvuje u upravljanju svojom zemljom neposredno ili preko slobodno izabраниh predstavnika.
2. Svako ima pravo na jednak pristup javnim službama u svojoj zemlji.
3. Volja naroda je temelj državne vlasti; ta se volja mora izražavati na povremenim i poštenim izborima, koji se sprovode uz opšte i jednako pravo glasa, tajnim glasanjem ili nekim drugim jednako slobodnim glasačkim postupkom.

Član 22.

Svako kao pripadnik društva ima, putem državnih programa i međunarodne saradnje, a u skladu s organizacijom i mogućnostima svake pojedine države, pravo na socijalnu sigurnost i ostvarenje ekonomskih, socijalnih i kulturnih prava koja su uslov njegovog dostojanstva i neometanog razvoja njegove ličnosti.

Član 23.

1. Svako ima pravo na rad, slobodan izbor zaposlenja, pravedne i primjerene uslove za rad i zaštitu od nezaposlenosti.
2. Svako bez ikakve razlike ima pravo na jednaku naknadu za isti rad.
3. Svako ko radi ima pravo na pravednu i primjerenu naknadu koja njemu i njegovoj porodici osigurava život dostojan čovjeka i koja se prema potrebi dopunjuje drugim sredstvima socijalne zaštite.
4. Svako ima pravo osnivati sindikate i njima pristupati kako bi zaštitio svoje interese.

Član 24.

Svako ima pravo na odmor i slobodno vrijeme, uključujući razumno smanjenje radnih sati i povremene plaćene neradne dane.

Član 25.

1. Svako ima pravo na životni standard koji odgovara zdravlju i dobrobiti njega samog i njegove porodice, uključujući prehranu, odjeću, stanovanje, medicinsku njegu i potrebne socijalne usluge, kao i pravo na zaštitu u slučaju nezaposlenosti, bolesti, nesposobnosti, udovištva, starosti ili nekog drugog životnog nedostatka u uslovima koji su izvan njegove kontrole.
2. Materinstvu i djetinjstvu pripada posebna briga i pomoć. Sva djeca, ona rođena u braku kao i ona koja su rođena izvan njega, moraju uživati istu socijalnu zaštitu.

Član 26.

- I. Svako ima pravo na odgoj i obrazovanje. Odgoj i obrazovanje mora biti besplatno, barem na osnovnom i opšteobrazovnom nivou. Osnovno obrazovanje mora biti obavezno. Tehničko i strukovno obrazovanje mora biti dostupno svima; više i visoko obrazovanje mora biti dostupno svima prema sposobnostima.
2. Odgoj i obrazovanje mora biti usmjereno punom razvoju ljudske osobe i jačanju poštovanja ljudskih prava i osnovnih sloboda. Ono mora promovisati razumijevanje, toleranciju i prijateljstvo među svim narodima, rasnim ili vjerskim grupama i podržavati djelatnost Ujedinjenih nacija na održanju mira.
3. Roditelji imaju pravo prvenstva u izboru obrazovanja za svoju djecu.

Član 27.

1. Svako ima pravo da slobodno učestvuje u kulturnom životu svoje zajednice, uživa u umjetnosti, pridonosi naučnom razvoju i koristiti njegove prednosti.
2. Svako ima pravo na zaštitu moralnih i materijalnih interesa od bilo kojeg naučnog, književnog ili umjetničkog djela čiji je autor.

Član 28.

Svako ima pravo na društveni i međunarodni poredak u kojemu se prava i slobode utvrđene ovom Deklaracijom mogu u punoj mjeri ostvariti.

Član 29.

1. Svako ima obaveze prema onoj zajednici u kojoj je jedino moguć nezavisan i potpun razvoj njegove ličnosti.
2. U korišćenju svojih prava i sloboda svako može biti podvrgnut samo onim ograničenjima koja su utvrđena zakonom, isključivo radi osiguranja potrebnog priznanja i poštovanja prava i sloboda drugih i radi ispunjenja pravednih zahtjeva morala, javnog reda i opšteg blagostanja u demokratskom društvu.

3. Ta prava i slobode se ni u kojem slučaju ne smiju koristiti suprotno ciljevima i principima Ujedinjenih nacija.

Član 30.

Ništa se u ovoj Deklaraciji ne može tumačiti tako da podrazumijeva pravo neke države, grupe ili pojedinca da preuzmu bilo koju akciju ili izvrše bilo koji čin kojim se poništava neko od ovdje utvrđenih prava i sloboda.

www.un.org/en/documents/udhr